

Onnettomuuksien ehkäisyn koordinoitiryhmän kokous 12.10.2021 klo 9:00-12:00, MUISTIO

Osallistajat:

Jari Lepistö, sisäministeriö, puheenjohtaja
Sini Erholtz, SM
Kai Horelli, AVI
Jarkko Häyrinen, SM
Jani Jämsä, Pelastusopisto
Jaakko Joentakanen, SM
Marjukka Koskela, Hätäkeskuslaitos
Tanja Mannila, SM
Mikko Poutala, Suomen Palopäälystöliitto
Tuomas Päiviä, Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos / kumppanuusverkosto (poistui 11:45)
Jaana Rajakko, SM
Kirsi Rajaniemi, SM
Tarja Ojala, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, sihteeri

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen toivottaen kaikki tervetulleiksi.

2. Suorituskykyhankkeen onnettomuuksien ehkäisyn työpaketti

Tanja Mannila avasi suorituskykyhankkeen määrittelyjä. Kokonaiskuva on melko valmis ja hankkeessa kootut suorituskykyvaatimukset on koottu taulukoksi:

<https://app.mural.co/t/sisaministeriottiimi83713296/m/sisaministeriottiimi83713296/1633696826854/3462283c993183b0a1aefd054d2b1830630b8b8b?sender=u6f4750305de514c390740114>

Informaatio on koostettu useista lähteistä: Keväällä kerättiin lähdeluettelo. Materiaalien läpikäynnin jälkeen hahmotettiin strategisen tason keskeiset teemat. Näiden jälkeen määriteltiin haluttu tulos tai vaikutus, joka käytännön toiminnalla saavutetaan. Tämän jälkeen on lähdemateriaaleihin nojaten avattu pienempiä kokonaisuuksia. Taulukkoa on työstetty palaverissa ja työpajoissa. Teemoina ovat:

- 1) Ajantasainen tieto
- 2) Riskiperusteinen suunnittelu, kohdentaminen
- 3) Tietoon perustuva johtaminen / resurssienhallinta
- 4) Onnettomuuksien ehkäisytyön viestit tavoittavat kansalaiset / kohderyhmät
- 5) Asiointi onnettomuuksien ehkäisyn asioissa on helppoa
- 6) Aikaansaava yhteistyö
- 7) Asiakkaiden oikeusturva on turvattu ja noudatetaan hyvää hallintoa
- 8) Kohteiden kyky kehittää ja ylläpitää turvallisuuttaan omatoimisesti kasvaa

Prosessin aikana on todettu, että yhteistyö on aiheista kaikkein keskeisin. Haasteena puolestaan on vaikutussuhteiden kuvaaminen: miten saadaan esitettyä kyvyt, jotka vaikuttavat moneen kohtaan. Taulukkoa ollaan viimeistelemässä kuluvan viikon aikana. Sen jälkeen tehdään Webropol-kysely. Kyselyssä on tarkoitus mitata paitsi kyvykkyyksiä, joiltakin osin myös laatua: onnistuuko jokin asia

hyvin tai huonommin. Ei siis pelkästään onko kyky tehdä kyllä tai ei ole. Kysely antaa mahdollisuuden myös alueiden vertailuun ja itsereflektioon.

Aineistosta on tarkoitus tuottaa myös kyvykortit. Niissä avataan, miten kukin kyky on rakentunut sekä lähdekriteeristö, mitkä perusteet jokaiselle suorituskyvyille. Kyvykkyyksille on pohdittu mahdollista tähtiluokitusta tärkeiden mukaan.

Kokouksessa pohdittiin, kuinka pitkälle polkuja pitää avata. Näkökulmina tuotiin esille kokonaisuus, jossa kyky on jokaisen polun päässä. Toisaalta arvioitiin, että kaksi ensimmäistä tasoa olisi riittävä. Lisäksi on määriteltävä minimitaso. Kyvykkyysien auki kirjottamisessa tulee esiin, tuleeko vaatimus lainsäädännöstä, tutkimusmateriaalista vai asiakastarpeesta. Vaatimukset voivat olla valtakunnallisia, lainsäädännön edellyttämiä - tai pelastuslaitoskohtaisia, palvelutasoon liittyviä vaatimuksia.

Todettiin, että lähtökohtaisesti samantyyppisillä alueilla tulisi olla samat käytännöt. Tiheään asuttu ja haja-asutusalue ei välttämättä käytä samoja toimintamalleja. Toisaalta todettiin, että hyvän hallinnon tulee toteutua laitoskohtaisesta tai alueellisesta soveltamisesta riippumatta.

Kyvykkyyksissä pitäydytään organisaation kyvyissä, jolle luontevana jatkona ovat osaamisvaatimukset. Lisäksi todettiin, että minimiosaamisvaatimusten pohjaksi pitäisi olla minimisuorituskykyvaatimukset. Jatkokehitystyössä on toisaalta arvioitava kykyjen kokonaisuutta. Todettiin, että taulukko on haastava. Kokonaisuudessa on kyse erittäin laajasta aineistosta. Ideoita otetaan edelleen vastaan, mutta loppuraportin teko ollaan aloittamassa. Tavoitteena on saada raportti valmiiksi joulukuussa. Raportti tulee määrittelemään pelastustoimen tehtäviä jatkossa.

3. Lainsäädännön vaiheet

Jaana Rajakko (katso alustusdiat) kävi läpi lainsäädännön ajankohtaiset asiat.

Pelastuslain uudistaminen: Sisäministeriö asetti syyskuussa lainsäädäntöhankkeen, jossa uudistetaan pelastuslain kiireelliset ja välttämättömät muutokset. Pelastuslain muutosten valmisteluun on nimetty neljä jaostoa. Jokainen niistä tekee omat kuulemisensa ja keskustelunsa itsenäisesti. Valmistelu tapahtuu esiselvityshankkeen ja lausuntojen pohjalta sekä muiden lakien muutokset huomioon ottaen siten, että työsuunnitelma on valmis lokakuun loppuun mennessä. Tammi-helmikuun aikana ehdotus lähtee valmistelijalle. Tavoitteena on saada muutosehdotus lausunnolle keväällä 2022 ja muutokset aikaan yhtä aikaa hyvinvointialueuudistuksen kanssa. Keskeisinä muutokohteina ovat

- palovaroitinten hankinta- ja kunnossapitovastuu siirtäminen asunnon haltijalta kiinteistön omistajalle
- avotulen tekoa koskeva muutos (jaosto 1)
- valvonnassa havaittuihin laiminlyönteihin puuttuminen 81.1 §
- tarkastus rakentamisen aikana, 12 lukuun lisäys
- rakennusten alkusammutusvälineet.

Lisäksi arvioidaan MRL:n muutosten vaikutus pelastuslakiin. MRL on lausunnolla 8.12. saakka. Lakiehdotuksessa ei mainita, onko pelastuslaitoksella roolia rakentamisen valvonnassa vai ei. Rakennusvalvonnassa valvojalla pitäisi olla sama osaaminen kuin suunnittelijalla. Rakennusvalvonta säilyy kunnalla. Kunnat pystyvät vastaamaan tavanomaiseen rakentamiseen, mutta vaativan rakentamisen valvonnan osaamisen kunnat voivat ostaa palveluna.

Todettiin, että palotekninen tieto on tähän saakka siirtynyt rakennusvalvontaan kuntahallinnon sisällä. Kun pelastustoimi siirtyy hyvinvointialueille, rakennusvalvonnalla ei jää välttämättä omaa tietoutta ja muutos voi heikentää tilannetta - tai yhteistyö voi jatkua sopimalla. Muutos voi olla uhka mutta myös mahdollisuus. Vaikka kuntien tehtävät karsiutuvat, pelastuslaitosten sidosryhmäyhteistyö voi jatkua laitospohjaisesti. Jos maksaja pitäytyy pelastuslaitosten lakisääteisissä tehtävissä, on huoli yhteistyön alasajosta perusteltu.

Laitelaki: Laitelain muutosehdotukset on tarkoitus saada lausunnolle asap. Joitakin asioita on vielä pohdittavana Tukesin kanssa. Tavoitteena on saada laitteistojen tarkastusväli säädettyä lakitasolla. Laitelakiin liittyvään pakettiin on tarkoitus saada 5 asetusta:

- laitteistot
- käsisammuttimien tarkastaminen
- kolme tuoteasetusta: käsisammuttimet, tehdasvalmisteiset tulisijat ja poistumistieopasteet.

4. Toimintaohjelman käytäntöön saattaminen

Puheenjohtaja kävi läpi Asenne ratkaisee -julkaisun sisältöä. Julkaisussa on yhteenveto onnettomuuksien ehkäisyn valmiuksista ja toimenpiteistä OE-ohjelman käytäntöön saattamiseksi. Siinä on määritelty vaikuttavuus ja kuvattu toimenpiteiden käytäntöön saattamisen prosessi. Teoksen lopussa on esitetty johtopäätökset ja seuraavat askeleet.

Täytäntöönpanon valmistelussa on pidetty erillinen työpaja jokaisen pelastuslaitoksen, Pelastusopiston, SPPL:n ja SPEKin kanssa. Työpajoissa SM pyrki selkiyttämään toimintaohjelman sisältöä. Työpajoissa nousi erityisesti esille johtamiskulttuuri ja yhteisen työn mahdollistaminen. Prosessin aikana havaittiin, että joillakin pelastuslaitoksilla myös pelastusjohtaja osallistui työpajoihin. Niissä keskustelu oli myönteistä, ei jäänyt pohtimaan esteitä, vaan nähtiin mahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Palautekyselyssä työpajoja pidettiin hyvänä, mutta pohdittiin kantaako työpajojen tuotos ja *jatketaanko keskustelua organisaatioiden sisällä?* Palautteessa oli, että johdon tulisi ymmärtää onnettomuuksien ehkäisyn työn merkitys myös johtamisessa ja resursoinnissa. Viimekädessä kaivataan konkretiaa. SM:ltä kaivattiin voimakkaampaa ohjausta. Kokous totesi, että ohjaus voi tapahtua vain lainsäädännön pohjalta.

Myös kokouksessa todettiin työpajat erittäin hyviksi. Todettiin, että verkkojulkaisun ja OE-webinaarin lisäksi tarvitaan laajempaa keskustelua. Samoin tulisi keskustella AVI:n toimintamalleista. AVI-yhteispohdinnalle sovitaan ajankohta (Lepistö / Horelli), mutta myös laajempia keskustelutilaisuuksia tarvitaan.

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman loppuseminaari 1.10.2021 on katsottavissa linkistä: <https://www.youtube.com/watch?v=zub5QFrsZnE>. Toimintaohjelman käytäntöön saattamisen työpajajulkaisu: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163526>. Lepistön mukaan työpajojen aineistoa voi hyödyntää erillistutkimuksissa. Käyttöoikeus edellyttää anonymiteetin säilyttämistä sekä aineistojen käsittelyssä että raportoinnissa.

5. Osallistujien ajankohtaiset asiat tiedoksi

Lepistö, SM: Lainsäädäntöhankkeet työllistävät. Ministeriön omien hankkeiden ohella hyvinvointialueiden sote 100 asetukset ovat valmistelussa ja työllistävät myös sisäministeriötä.

Hyvinvointialueisiin liittyvät neuvottelut käynnistyvät myös. Alustavien neuvottelujen aikataulu on marraskuusta 2021 helmikuulle 2022. Varsinainen neuvottelukierros on ensi vuoden lopulla. Hankkeista Suorituskykyhanke on loppuraportointivaiheessa. Lisäksi on alueellisia kehittämishankkeita, joiden ohjaus tapahtuu ohjausryhmien kautta.

Jämsä, Pelastusopisto: Opisto tekee edelleen laajaa yhteistyötä kumppanuusverkoston kanssa. Käynnissä on koulutusjärjestelmän uudistushanke. Samaan aikaan Pelastusopiston tulisi valmistautua kouluttamaan 1000 pelastajaa lisää vuosien 2023-2030 aikana. Pelastajien koulutuksen ohella määrän lisäys saattaa vaikuttaa esim. kentällä tarvittavaan alipäällystön määrään. Onnettomuuksien ehkäisyn opetustiimissä on tällä hetkellä useiden opettajien vajuus. Toimintoja on sopeutettu perumalla täydennyskoulutuksia ja palkkaamalla kumppanuusverkoston ja muita asiantuntijoita tuntiopettajiksi. Jari Lepistö kertoi, että resurssiongelmia on SM:n tiedossa.

Osaamisen hallinnan jatkohanke on valmistelussa yhdessä kumppanuusverkoston kanssa ja menee PSR-hakuun 12/2021. Yhteistyöhön on tarkoitus osallistaa koko OE-osaamisen kenttä. Palontutkimusaloitteen uudistamishanke on päättymässä. Pelastuslaitosten ilmoitusmenettelyhankkeelle on suunniteltu jatkohanketta.

Horelli, AVI: AVI:ssa on käynnissä pelastustoimen valvonnan kehittäminen ja yhdenmukaistaminen -projekti. Tavoitteena on kehittää ennakoivia pelastustoimen valvonnan ja ohjauksen menettelyjä sekä parantaa ja helpottaa menettelyitä.

Koskela, hätäkeskuslaitos: Vuonna 2020 toteutettu organisaatiouudistus aiheuttaa hienosäätöä edelleen. Nyt työn alla on osaamisen kehittäminen ja johdon ja esimiesten koulutukset. Rajapinta SM:n viestintään on ollut ohut. Tilanne pyritään korjaamaan palkkaamalla viestinnän ammattilainen, jonka keskeinen tehtävä on sidosryhmäviestintä. Toimipaikka on Keravalla johtokeskuksessa. 112-päivä pidetään taas helmikuussa.

Hätäkeskuslaitos on julkaissut extranet-verkkosivut <https://ekstranet.112.fi/rekisteroidy>.

Poutala, SPPL: Onnettomuuksien ehkäisyn opintopäivät jatkuvat. Käynnissä on Muutosjohtamisen hanke, joka toteutetaan verkkoluentoina. Valmennus alkaa keväällä. Valmentaja on kilpailutettu.

Ojala, SPEK: Asumisturvallisuusverkoston toiminta jatkuu marraskuussa pidettävällä kokouksella. Käynnistymässä Turvallinen koti -koulutusaineistojen tuottaminen yhteistyössä Siviksen kanssa. Ennakoiva analytiikka -jatkohankkeelle saatiin PSR-rahoitus. Koulutusaineistoja on saatavilla, myös kieliversioina. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn tavoiteohjelman toimeenpanosuunnitelma paloturvallisuuden osalta on valmistumassa. Siitä tulossa vielä 3. tilaisuus marraskuussa. NouHätä! - ilmoittautuminen on käynnistynyt <https://nouhata.fi/> ja paloturvallisuusviikko on tulossa <https://paloturvallisuusviikko.fi/>.

Lepistö, pelastuslaitosten toiminnasta: Turvallisuuspalveluiden kokous 13.10.2021 ja 28.–29.10. turvallisuusviestinnän asiantuntijakokous. Viikolla 46 järjestetään kumppanuusverkoston kokous ja pelastustoimen ajankohtaispäivät Oulussa.

6. Muut asiat

Seuraava kokous pidetään tiistaina 7.12.2021, klo 12–16. Kokous järjestetään hybridinä. Huom. kokousaikaa pidennettiin, jotta kokous voidaan toteuttaa teematyöpajana.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osallistujia aktiivisuudesta ja päätti kokouksen kello 12:00.